

Newton-Leibnizova věta

Nechť $a, b \in \mathbb{R}$, $a < b$, $I = [a, b]$, funkce f je spojitá na I . Pak existují oba integrály a jsou si rovny

$$(R) \int_a^b f = (N) \int_a^b f$$

Větu používáme při výpočtu. Při aplikacích nás zpravidla zajímá Riemannův integrál, ale místo něj počítáme Newtonův integrál. Věta nás ujišťuje, že takový postup je v případě spojitě funkce korektní.

Důkaz Newton-Leibnizovy věty provedeme v několika krocích:

1. Dokážeme existenci Riemannova integrálu nejen na intervalu $[a, b]$, ale i na intervalu $[a, t]$ pro $t \in (a, b)$.
2. Bod 1 nám umožňuje definovat integrál s proměnnou horní mezí jako funkci $R(t) = (R) \int_a^t f$.
3. Ukážeme, že pro $t \in (a, b)$ platí $R'(t) = f(t)$.
4. Z bodu 3 plyne, že funkce R je primitivní funkcí funkce f na intervalu (a, b) .
5. Limity této primitivní funkce jsou

$$\lim_{t \rightarrow b^-} R(t) = (R) \int_a^b f \quad \lim_{t \rightarrow a^+} R(t) = 0$$

6. Z bodu 5 plyne tvrzení věty.

Všimněte si, že při důkazu Newton-Leibnizovy věty zároveň dokážeme, že funkce spojitá na uzavřeném intervalu $[a, b]$ má na otevřeném intervalu (a, b) primitivní funkci. Tvrzení platí i za slabších předpokladů – stačí, že je funkce spojitá na (a, b) , například $\log$ má primitivní funkci na intervalu $(0, 1)$.

V případě, že je funkce f spojitá jen na otevřeném intervalu (a, b) , nemusí integrály existovat.

Riemannův integrál nebude existovat, pokud f není na (a, b) omezená.

V Newtonově integrálu nemusí existovat limity, případně je jejich rozdíl neurčitý výraz typu $\infty - \infty$.

K zformulování věty nám pomůže pojem *nevlastního Riemannova integrálu*:

Nechť $a, b \in \mathbb{R}^*$ (připomeňme, že hvězdička značí $\mathbb{R}^* = \mathbb{R} \cup \{-\infty, +\infty\}$), $a < b$, funkce f je pro každé $\beta \in (a, b)$ Riemannovsky integrovatelná na $[a, \beta]$. Nechť existuje limita

$$\lim_{\beta \rightarrow b^-} (R) \int_a^\beta f$$

Pak tuto limitu nazýváme *nevlastním Riemannovým integrálem funkce f na intervalu $[a, b]$* .

Podobně nazýváme nevlastním Riemannovým integrálem limitu

$$\lim_{\alpha \rightarrow a^+} (R) \int_{\alpha}^b f$$

případně dvojnásobnou limitu

$$\lim_{\beta \rightarrow b^-} \left(\lim_{\alpha \rightarrow a^+} (R) \int_{\alpha}^{\beta} f \right)$$

Nevlastní Riemannův integrál budeme značit stejně jako Riemannův.

Newton-Leibnizova věta (pro nevlastní Riemannův integrál)

Nechť $a, b \in \mathbb{R}^*$, $a < b$, funkce f je spojitá na $I = (a, b)$. Pak na intervalu $[a, b]$ pro funkci f existuje nevlastní Riemannův integrál právě když existuje Newtonův integrál a tyto integrály jsou si rovny

$$(R) \int_a^b f = (N) \int_a^b f$$